

Luonnonystävien historiikki vuosilta 2001 - 2011

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys on perustettu 3. joulukuuta 1952. Yhdistystä ei silloin rekisteröity ja toiminta jäi vähäiseksi. Uusi alku tapahtui marraskuun 27. päivänä 1970. Näitä mielenkiintoisia alkuhetkiä ja koko 50 vuoden taivalta on Erkki Väisänen ansiokkaasti valaissut ILYY:n 50-vuotishistoriikissa, joka julkaistiin Iisalmen luontouutisissa marraskuussa 2002.

Tämä ”historiikki” on kyhätty kertomaan tapahtumista vuosina 2001–2011 ja se nojaa edelliseen historiikkiin, mutta asioiden selventämiseksi on jouduttu ottamaan asioita myös 50-vuotishistoriikista. Kuitenkin toivomme, että kaivate esille Iisalmen luontouutiset 2002 ja luette sitä yhdessä tämän kanssa.

HALLINTO

Taulukko 1.

JÄSENMÄÄRÄN KEHITYS VV. 2001–2011

Taulukko 2.

KUNNIAJÄSENET

Ensimmäisiksi kunniajäseniksi 1972 kutsuttiin Pörsänmäen rauhoitetun valkovuokkoalueen omistajat Eeva ja Martti Savolainen. ILYY:n pitkäaikainen puheenjohtaja Arvi J. Huuskonen kutsuttiin kunniajäseneksi 1.1.1983 alkaen ja Viljo Åberg v. 1989. Tuonen kutsu on käynyt, joten v. 2001 oli jäseniä vain 1, Eeva Savolainen. Vuosi 2002 oli ILYY:n 50-vuotisjuhlavuosi, jonka kunniaksi kutsuttiin kuusi uutta kunniajäsentä: Eero Antikainen, Martti Järnfors, Jaakko Laasanen, Eini Tallgren, Matti Tallgren ja Erkki Väisänen, jotka kaikki olivat ansiokkaasti toimineet ILYY:n hyväksi. Lisäksi valittiin kunniakuraattoriksi Uolevi Skaren. Valittaen on todettava, että erittäin ansioitunut kunnia-

jäsenemme Eero Antikainen poistui joukosta 10.5.2011.

EDUSTUS

Yhdistys on Pohjois-Savon Luonnonsuojelupiirin jäsen. V. 2001–2003 Kai Jäderholm on ollut piirin hallituksen jäsen ja osallistunut piirin vuosikokouksiin. V. 2004–2005 hän on ollut varajäsen. V. 2006 piirin hallitukseen on kuulunut Heidi Rönkkö. V.2007 samoin nimellä Heidi Niemeläinen ja varajäsenenä Sirkka Immonen. Kevätkokouksessa 17.3. on ollut ILYY:tä edustamassa Kai Jäderholm. V. 2008 piirin hallitukseen on kuulunut Heidi Niemeläinen ja varajäsenenä Sirkka Immonen. Syyskokouksessa ovat olleet Sirkka Immonen, Matti Tallgren ja Eini Tallgren; kevätkokouksessa Sirkka Immonen.

V. 2009 piirin hallitukseen on kuulunut Heidi Niemeläinen ja varalla Sirkka Immonen. Vuosikokouksessa ovat olleet Sirkka Immonen ja Matti Tallgren. V. 2010 on piirin jäsen ollut Sirkka Immonen ja varajäsen Heidi Niemeläinen. Syyskokouksessa olivat edustajina Sirkka Immonen ja Heidi Niemeläinen. V. 2011 on piirin jäsen edelleen Sirkka Immonen ja varajäsen Heidi Niemeläinen. Syyskokoukseen osallistuivat Sirkka Immonen, Matti Tallgren, Eini Tallgren ja Marjatta Saarinen.

JAOSTOT

Yhdistyksessä on toiminut ns. jaostoja 1970-luvulta lähtien. Näistä jotkut ovat eläneet vain ”hetken” ja uusia on syntynyt. Yhdistyksen 50-vuotishistoriikissa on Erkki Väisänen selostanut niitä, joten tähän on kerätty vuoden 2000 jälkeen pöytäkirjoissa esiintyvät jaostot ja niiden vetäjät.

Museojaosto on perustettu v. 1979 ja v:sta

1992 puheenjohtajana on toiminut Pertti Kaarakainen. Kasvijaosto on perustettu v. 1977 ja v:sta 1999 puheenjohtajana on toiminut Matti Tallgren. Lintujaosto on perustettu v. 1977 ja v:sta 1989 puheenjohtajana on toiminut Jarmo Yliluoma. Hyönteisjaosto on perustettu v. 1978 ja siitä lähtien puheenjohtajana on toiminut Matti Tallgren. Nisäkäsjaosto on perustettu v. 1977 ja siitä lähtien puheenjohtajana on toiminut Uolevi Skaren. Ympäristönsuojelijaosto on perustettu v. 1983 ja tutkittavana olevalla vuosikymmenelläkin on ollut useita puheenjohtajia: Heidi Rönkkö vuosina 1997–2006; Anna Hahtola 2007–2010 ja vuodesta 2011 Anssi Rauha. Sienijaoston puheenjohtajana on v. 2001 toiminut Sirkka Immonen. Kivijaosto perustettiin uudelleen 2002 puheenjohtajana toimi Jukka Väre. Se eli vain vuoden. Luonnonmaantieteellinen jaosto on perustettu 2004 ja puheenjohtajana on toiminut Jukka Väre. Jaostojen puheenjohtajat kertovat seuraavassa oman jaostonsa toiminnasta viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Museojaosto:

- toimii yleisjaostona, joka kasaa ja pyytää muilta jaostoilta apua erityisosaamiseen
- valvoo, että museon kokoelmat tulevat ja pysyvät ennalta suunnitellussa järjestyksessä
- hoitaa museon juoksevia asioita eri viranomaisten kanssa
- arvioi museon näyttelyiden materiaalien vaihtuvuudesta
- järjestää metsästäjäutkintoon liittyviä koulutuksia

Kasvijaosto:

- täydennetty ja järjestetty sekä uudelleen nimetty pohjoismaakeskeistä putkilokasvikoelmaa
- täydennetty opetuskasvikokoelmaa yhteistyössä Oulun yliopiston kasvimuseon kanssa
- järjestetty yleisökasviretkiä valtakunnallisina luonnonkukkapäivinä sekä keväisin valkovuokkoretkeä Pörsänmäen rauhoitetulle luonnonsuojelualueelle

- järjestetty luontomuseolla kasvien määrittyspalvelua

Lintujaosto:

- järjestetty säännöllisesti keväisin linturetkiä (pöllö-, kevät- ja yölaulajaretkiä)
- osallistuttu valtakunnalliseen Tornien taistoon 1 – 3 lintutornilla
- tehty talvilintukartoituksia
- osallistuttu lintujen linjalaskentoihin
- osallistuttu Lintuyhdistysyhdistyksen Kuikan toimintaan

Nisäkäsjaosto:

- pikkunisäkäskantojen seuranta on jatkettu vuosittain mm. pöllöjen saaliseläimistä
- lepakkoesiintymiä on kartoitettu
- saukko- ja liito-oravaseuranta on tehty

Hyönteisjaosto:

- täydennetty ja määritetty museon hyönteiskokoelmaa
- suoritettu yleisölle määrittystä ja annettu opastusta
- osallistuttu erilaisiin hyönteiskartoituksiin

Sienijaosto:

- järjestetty sieninäyttelyjä Luontomuseolla
- järjestetty yleisösieniretkiä mm. Paloisvuoren maastoon
- yhdessä Iisalmen Ladun kanssa kerätty ja tunnistettu sieniä Sikokallion maisemissa
- kuvattu erikoisia sieniä, mm. hytymaljakasta Venakkoniemessä keväisin
- tunnistettu yleisön tuomia sieniä Luontomuseolla ja toimitettu hankalimmat Kuopion museolle tunnistettaviksi

Nyt soiden ollessa vaaravyöhykkeessä turpeenoton tehostumisen ja Talvivaaran kaivosotkujen takia on Jarmo Yliluoman ja Pertti Kaarakaisen organisoimana ryhmä toiminut erittäin tehokkaasti luonnonsuojelun hyväksi. Suoryhmä on tehnyt muistutuksia ja valituksia uusiin tai päivittyviin turvetuotantolupahakemuksiin. Samalla on autettu paikallisia asukkaita tekemään omia lausuntoja ja akti-

voimaan heitä hankkimaan lisää väkeä toimintaan. Sen lisäksi ryhmä on kartoittanut turvetuotantouhan alla olevia soita ja mahdollisia rauhoitusmetsäalueita.

TUTKIMUSTOIMINTA

ILYY:n kasvikokoelmat kuuluvat Helsingin yliopiston julkaisemaan Suomen herbarioiden luetteloon. Kokoelmasta vastaa luontomuseonhoitaja ja kasvijaoston puheenjohtaja. Lintujen rengastamista on hoitanut Uolevi Skarén. On osallistuttu valtakunnalliseen Lintuatlakseen, jossa kartoitetaan lintujen levinneisyyttä. On tehty linnustoselvitys Sonkajärven Matosuolla ja lintukartoitus Luuniemellä. Tehty vuosittain talvilintulaskentoja ja osallistututtu linjalaskentoihin.

On suoritettu saukkolaskentaa. Hyönteiskartoitukseen on osallistuttu, samoin liito-oravakartoitukseen ja seurantaan. On seurattu Ohenmäen lepakoiden tilaa. Luontokuvanäytelyitä on järjestetty. Tehtiin valitus Luunien kaavoitusta koskevasta kaupungin valtuuston päätöksestä ja seuraavana vuonna vastine Luuniemen kaavasta hallinto-oikeudelle. Annettiin kannanotto Marjahaan lisäkaavoituksesta, samoin mm. Venakkoniemen, Mansikkaniemen, Partalan ja Kirkonsalmen länsirannan kaavaluonnoksista. On annettu lausunto Laakajärven kaavoituksesta. Kaava-asioita on hoitanut ansiokkaasti Heidi Niemeläinen.

JULKAISU-, VALISTUSTOIMINTA, RETKET
Säännöllinen julkaisutoiminta alkoi ILYY:n täyttäessä 30 vuotta 1982, jolloin ilmestyi juhla-julkaisu joulukuussa 1982. Sen toimittajana oli Kai Jäderholm. Sen jälkeen Iisalmen Luontouutiset ilmestyi kaksi numeroa vuosittain ja vuonna 1992 kaksoisnumero 40-vuotisjuhlan kunniaksi. 10 vuotta ilmestyi lehti vuosittain. Juhlavuonna 2002 ilmestyi juhla-julkaisu ILYY:n täyttäessä 50 vuotta ja 2003–2011 jälleen vuosittain.

Nämä 39 lehteä sisältävät runsaasti tietoa

ILYY:n toiminnasta, Iisalmen, koko Suomen ja monien muiden maiden luonnosta. Kirjoittajina ovat olleet pääasiassa ILY:läiset. Lehden toimittajana maininnan ansaitsee Kai Jäderholm, sillä hän on toimittanut 18 numeroa. Vuodesta 2005 on toimittajana urakoinut Jarmo Yliluoma.

Paikallisissa sanomalehdissä ja paikallisradiossa on julkaistu uutisia yhdistyksen toiminnasta ja Ylä-Savon luonnosta. Erilaisissa luonnontieteellisissä julkaisuissa on julkaistu yhdistyksen jäsenten omia tutkimuksia ja havaintoja.

Iisalmen ystävyyskaupunkien edustajat tutustuivat museoon. Yhteistyötä on tehty Ylä-Savon 4H:n, Riistanhoitopiirin sekä Poliisin kanssa. Metsästäjätkintoon liittyvää lajituntemusta on järjestetty museon tiloissa. Ylläpidetään Luonnon Ystävien ja luontomuseon kotisivuja, mainittakoon erikseen, että suo- ja Talvivaara-sivut ovat olleet osa yhdistyksen kotisivuja.

Pidettiin esitelmiä linnuista mm Vieremän keskustan koululla. Osallistuttiin luonnonhoidon kehittämistilaisuuteen. Osallistuttiin Luonnonsuojeluliiton Norppakampanjaan (Liitto 70 vuotta) ja 70-vuotisjuhla-aikaa juhlaan Tiilikjärven kansallispuistoon ja Pumpulikirkkoon sekä Tiilikan kansallispuiston 30-vuotistapahtumaan (2012).

Perustettiin luonto- ja retkikerho, joka toimii OK- opintotukikeskuksen tuella. Perinteiset retket, kuten valkovuokkoretki Pörsänmäkeen on pitänyt pintansa samoin yleisölinturetket keväisin, pöllöretket, yölaulajaretket, syysmuuton seurantaretket, sieniretki. Limingalahden retki tehdään lähes vuosittain. Luonnonkukkaretki on myös vuosittain toistuva kesäretki. On järjestetty lintukursseja.

Vuosikokoukset ovat aina olleet yleisölle avoimia tilaisuuksia ja niihin on pyritty saa-

maan mielenkiintoisia esitelmiä eri aihepiireistä. Hallituksen jäsenten matkakertomusten ohella on saatu selvitystä mm. jätehuollosta, metsästyksen ja luonnonsuojelun yhteensovittamisesta, tähdistä, ”Miksi maailma on vihreä? ym. mielenkiintoisia asioita. Näin on jatkettu edellisten vuosikymmenen käytäntöä.

LUONTOPOLUT

ILYY on vuosien mittaan tehnyt luontopolkuja eri puolille kaupunkia. Ne ovat rapistuneet, joten käytössä on vain 2010 tehty Saunanien luontopolku.

LUONTOASEMA JA LINTUTORNI

Luontokerho Saperdan ja ILYY:n lintujaoston v. 1976 perustama luontoasema, jonka olinpaikaksi vakiintui v. 1989 rantakaistale Keskimmäisen järven pohjoisrannalle, seisoo yhä tukevasti paikoillaan. Sitä on vuosien kuluessa korjailtu, viimeksi viime vuonna sen katto ja osa seiniä korjattiin kaupungin toimesta, sekä opasteita uusittiin. Luontoaseman käyttö lienee aika vähäistä, vaikka käyttöä on pyritty lisäämään mm. siten, että avainta saa lainata paitsi Luontomuseolta myös kaupungilta. Sen sijaan tornilla on tärkeä asema mm. ”Tornien taistossa”, johon vuosittain otetaan osaa. Sitä on huollettu lähinnä lintujaoston toimesta, mm viimeisten kymmenen vuoden aikana se on käsitelty tervaamalla kaksi kertaa. Ratsastusreitti ja moottorikelkka reitti kulkee aivan aseman vieritse.

LUONTOMUSEO

Yhdistyksen kokoontumispaikkana on luontevasti toiminut luontomuseo. Siellä on järjestetty myös pienimuotoisia esitelmätilaisuuksia. Kulttuurikeskuksen muita tiloja on myös saatu käyttöön tarvittaessa. Kokoelmia

on kartutettu tuhansien näytteiden vuosivauhtia niitä itse keräten ja lahjoituksina saaden. Mainittakoon mm. Pajusten veljesten perhoskokoelma sekä Asko Kaikusalon hieno nisäkäs-, kallo- ja nahkakokoelma. Tähän mennessä olemme saaneet luetteloitua ja säilöttyä kaikkiaan noin 103 000 näytettä. Museo on ollut myös useiden tilapäisnäyttelyiden paikkana. Toimintaan kuuluu myös yhteistyö eri viranomaisien kanssa. Historiansa aikana museoon on ehtinyt käydä tutustumassa useista kymmeniä tuhansia kävijöitä. Sieltä ovat saaneet harjoittelupaikan luonnontieteiden opiskeluun tähtäävät nuoret. Ilman hyviä yhteistyökumppaneitamme Iisalmen kaupunkia ja Museovirastoa Luonnon Ystävien Yhdistyksen omistaman museon toiminta olisi vaikeaa. Ei pidä myöskään unohtaa vapaaehtoisia toimijoita, joiden antama työpanos on valtava. Nykyaikaa seuraten museo on saanut aikaan uudet hienot kotisivut, jotka ovat saaneet tunnustusta aina Luonnonsuojeluliiton johtoa myöten. Museonhoitaja Pertti Kaarakaisen tarkempi selostus museosta on tässä julkaisussa.

MUUTAMIA ERIKOISIA HAJATIEITOJA

Aminoffin säätiön stipendin kulttuurielämän eteen tehdystä arvokkaasta työstä ovat saaneet Matti Tallgren ja museonhoitaja Pertti Kaarakainen. ILYY on saanut lahjoituksena varasto-osakkeen Iisalmen Sankarinkatu 9, stä. (Lahjoittaja Marjatta Saarinen)

Lähteet:

Iisalmen luontouutiset 1982–2011

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry:n toimintakertomukset vv. 2001–2011

Matti Tallgrenin arkistot

ILYY:n hallituksen jäsenet

Puheenjohtajat	vuodet	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kai Jäderholm	97-06	#	#	#	#	#	#						
Heidi Niemeläinen	07-10							#	#	#	#		
Jarmo Yliluoma	11-											#	#
Varapuheenjohtajat													
Jukka Väre	99-10	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#		
Heidi Niemeläinen	11-											#	#
Sihteerit													
Jarmo Yliluoma	97-10	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#		
Jukka Väre	11-											#	#
Rahastonhoitajat													
Pertti Kaarakainen	89-	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Hallituksen jäsenet		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Jaakko Laasanen	71-89, 04-06				#	#	#						
Kai Jäderholm	75-76, 82-10	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#		
Sirkka Immonen	84-93, 02-		#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Pertti Kaarakainen	88-	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Jarmo Yliluoma	90-	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Jukka Väre	92-	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Sirpa Kärkkäinen	97-01	#											
Heidi Niemeläinen ent. Rönkkö	99-	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Martti Mäkelä	00-06	#	#	#	#	#	#						
Sara Niini	00-03	#	#	#									
Eini Tallgren	00-12	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Marjatta Saarinen	10-11										#	#	
Anna Hahtola	07-09							#	#	#			
Petteri Kettunen	10-										#	#	#
Jouko Pulkka	07-							#	#	#	#	#	#
Anssi Rauha	11-											#	#
Luontomuseon hoitajat													
Pertti Kaarakainen	01-	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#
Luontomuseon preparaattori													
Pertti Kaarakainen	90-	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#	#

Emännät

Erkki Väisäsen 50-vuotishistoriikissa mainittiin 25 emäntää, mutta vuosina 2001-2012 on emäntävastuun kantanut Riitta Kaarakainen apunaan Sirkka Immonen. Tämäkin puuha on kasaantunut harvoin käsiin ja lähinnä entisille konkareille - nuoremmat täältäkin puuttuvat.

Taulukko 1. Iisalmen Luonnon Ystävien hallinto vuosina 2001 - 2011. Yhdistyksen historian koko hallinnon taulukko löytyy kotivuiltamme: www.iisalmenluontomuseo.net

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Luonnonsuojeluliiton jäsenet	138	127	132	124	124	113	123	125	148	116	120
perhejäsenet	9	12	10	11	11	11	12	15	23	23	23
lahjoittajajäsenet										11	9
opiskelijajäsenet										1	1
paikallisjäsenet	15	8	21	19	19	19	14	13	22	26	21
kunniajäsenet	1	7	7	7	7	7	7	7	7	7	6
yhteisöjäsenet	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Yhteensä	164	155	171	162	162	151	157	161	201	185	181

Taulukko 2. Jäsenmäärän kehitys vuosina 2001 - 2011